

Zpráva o realizaci záchranného programu – programu péče pro vydru říční v ČR v roce 2011

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, které proběhly v rámci realizace PP v roce 2011. U jednotlivých opatření je kurzivou uveden plán činností, který byl navržen v realizačním projektu (RP) a v návaznosti je uvedena realizace činností v roce 2011.

3.1 Péče o biotop

3.1.1 Minimalizace negativních vlivů dopravy

V rámci tohoto opatření je na rok 2011 plánováno vydání stručné metodiky k zásadám staveb průchodů pro vydru přes silniční komunikace a zpracování doporučeného postupu pro OOP v případech řešení této problematiky. Materiál je připravován pracovníky AOPK ČR a MŽP ve spolupráci s dalšími odborníky. Finančně bude toto opatření hrazeno z Programu obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK).

Bude též pokračovat sběr dat o úmrtnosti vyder na silnicích (viz opatření 3.3.4) pro aktualizaci mapy kritických míst.

Opatření bylo naplněno dle plánu, koncem roku byla vydána publikace nazvaná „Vydra a doprava – metodická příručka k omezení negativního vlivu dopravy na vydru říční“ v nákladu 840 kusů. Vzniklé vícenáklady, spojené zejména s grafickým zpracováním byly hrazeny z rozpočtu SDPK a Samostatného oddělení práce s veřejností AOPK ČR. Elektronická verze publikace je přílohou této zprávy.

Nové záznamy o úmrtnosti vyder na silnicích v ČR byly přidány do elektronicky vedené databáze s mapovým zobrazením (více viz opatření 3.3.4).

3.2 Péče o druh

3.2.1 Odchov nalezených mláďat, rehabilitace zraněných jedinců a jejich zpětný návrat do přírody

Toto opatření bude v roce 2011 zajištěno zejména stanicí Pavlov, o.p.s., která má s touto činností dlouholeté zkušenosti, případně dalšími záchrannými stanicemi v ČR, které poskytují dlouhodobou péči o vydry říční (v ČR je v současnosti zhruba 8 takových záchranných stanic). Realizace tohoto opatření bude finančně podpořena z programu POPFK.

V roce 2011 přijaly záchranné stanice v ČR celkem 9 nalezených jedinců vydry říční. 5 z nich následkem špatného zdravotního stavu uhynulo brzy po přijetí, 1 mládě zatím stále zůstává v péči daného zařízení. Jeden dospělý jedinec byl vyproštěn z místa, odkud se nemohl dostat a téměř ihned vypuštěn. Dvě mláďata přijatá Stanicí Pavlov, o.p.s. v březnu 2011 byla v říjnu vypuštěna v Nizozemí v rámci tamního reintrodukčního projektu.

Během roku 2011 byly navštíveny záchranné stanice, které ke konci roku 2010 měly v držení jedince vydry říční. Podařilo se tak získat podrobnější informace a vzorky pro genetické analýzy k celkem 12 jedincům chovaným v záchranných stanicích. Tato aktivita byla finančně zajištěna z POPFK.

3.2.2 Chov vydry v lidské péči v rámci mezinárodní spolupráce

Vzhledem k tomu, že již v dnešní době není potřeba v ČR vydry odchovávat např. pro účely repatriace a vypouštění jiných než nalezených rehabilitovaných jedinců je problematičké, zaměří se realizační tým PP mj. i na osvětu v záchranných stanicích s cílem

zajistit, aby se vydry záměrně neodchovávaly v zajetí, pokud se nejedná např. o dobře zorganizovanou mezinárodní spolupráci. Dále bude provedena evidence všech trvale handicapovaných vyder v záchranných stanicích a pro výzkumné účely budou všem zvířatům (trvale handicapovaným a pokud možno i nalezeným, které budou v budoucnu vypuštěny) odebrány vzorky ke genetickým analýzám. Vzorky budou zpracovány na Ústavu biologie obratlovců (ÚBO), v.v.i. v rámci vzájemné spolupráce a využity pro navýšení vzorku použitého v předchozích letech k analýze genetické variability a struktury populace vydry říční v ČR (viz. opatření 3.4.2).

Toto opatření bylo realizováno formou osobních návštěv v záchranných stanicích, které ke konci roku 2010 hlásily držení vydry říční (viz i opatření 3.2.1). V roce 2011 nebyl zjištěn žádný odchov v těchto zařízeních. Ve dvou stanicích jsou chovány páry (samec a samice ve společném výběhu), ale vzhledem k dlouhodobému soužití zvířat není narození mláďat pravděpodobné. Celkem bylo v roce 2011 evidováno 14 jedinců vyder v záchranných stanicích a odebráno 12 vzorků pro genetické analýzy. Vzorky byly zaslány na ÚBO AV ČR, v.v.i.

3.3 Monitoring

3.3.1 Celostátní mapování rozšíření

Na rok 2011 spadá dle plánu monitoringu uvedeném v PP mapování výskytu vydry říční na celém území ČR. Mapování bude provedeno dle metodiky stanovené v příloze 3 PP v podzimním období a bude finančně zajištěno z programu POPFK.

Celostátní mapování rozšíření vydry říční v ČR bylo provedeno v září – listopadu 2011 dle stanovené metodiky PP. Bylo zkontrolováno celkem 2546 bodů, z nichž 1843 (72,4 %) bylo pozitivních, tzn. s nálezem pobytového znaku vydry a 703 negativních (27,6 %). Dle počtu pozitivních či negativních podkvadrátů v každém kvadrátu lze výsledky též interpretovat jako 79 % území ČR s trvalým výskytem vydry (2-4 pozitivní podkvadráty v 1 kvadrátu), 14 % území s nepravidelným výskytem vydry (1 pozitivní podkvadrát v kvadrátu) a 6 % území bez výskytu vydry. V porovnání s výsledky posledního celostátního mapování došlo od roku 2006 k poměrně rychlému rozšíření vydry v severních Čechách, naopak překvapivé je zjištění poklesu rozšíření v oblasti NP Šumava. Výsledky jsou podrobněji zpracovány ve zprávě „Monitoring vydry říční v ČR v roce 2011“, která je přílohou tohoto vyhodnocení a počátkem roku 2012 byly zadány do Náleзовé databáze AOPK ČR. Mapování bylo finančně hrazeno z POPFK.

3.3.2 Odhad početnosti ve vybraných oblastech

V závislosti na počasí budou v zimních měsících 2011 provedena dle metodiky stanovené v příloze 3 PP stopování na čerstvém sněhu ve čtvercích 10 x 10 km ve vybraných oblastech ČR (z oblastí navržených pro toto opatření prioritně: Beskydy, Jeseníky a Orlice). Finančně budou tyto akce zajištěny z programu POPFK v rámci prostředků na opatření 3.3.1.

Vzhledem k nepříznivému počasí nebyla v roce 2011 provedena žádná stopovací akce pro zjištění početnosti vyder ve sledovaných vybraných oblastech.

3.3.3 Monitoring EVL vyhlášených pro vydru

Monitoring EVL proběhne v roce 2011 tak, jak je naplánován v PP, tzn. metodou obsazenosti budou monitorována EVL Krvavý a Kačležský rybník, Lužnice a Nežárka, Stropnice, Nadějská soustava, Velký a Malý Tisý, Horní Malše a Třeboňsko - střed. Monitoring bude částečně probíhat v rámci celostátního mapování (první kontrola), finančně bude zajištěn z programu POPFK v rámci prostředků na opatření 3.3.1.

Monitoring EVL proběhl dle plánu, byly provedeny dvě kontroly stanovených bodů (tj. metoda obsazenosti) v celkem 7 EVL. Dva body z celkem 28 kontrolovaných byly negativní při obou kontrolách, přesto byl výskyt vydry prokázán ve všech sledovaných EVL. Výsledky byly zpracovány do zprávy „Monitoring vydry říční v ČR v roce 2011“, která je přílohou tohoto vyhodnocení a zároveň zadány do Nálezové databáze AOPK ČR. Finanční náklady na realizaci tohoto opatření byly čerpány z POPFK.

V rámci OPŽP, oblast podpory 6.1., realizuje Jihočeský kraj projekt „Implementace a péče o území soustavy NATURA 2000 v Jihočeském kraji“. Součástí projektu je monitoring vydry říční v EVL v Jihočeském kraji. Jedná se o EVL Vlašimská Blanice, Šumava, Nežárka a Lužnice, Horní Malše, Moravská Dyje, Stropnice a Krvavý a Kačležský rybník. Na tomto projektu se částečně podílí ČNF pro vydru.

3.3.4 Sběr uhynulých zvířat a jejich analýzy

V roce 2011 bude pokračovat sběr uhynulých vyder z celé ČR a jejich analýzy, který byl započat v rámci projektu VaV probíhajícího v letech 2008–2010. Koordinaci tohoto opatření bude zajišťovat AOPK ČR, finančně bude opatření hrazeno z programu POPFK.

Toto opatření bylo realizováno dle plánu. Kadávery vyder byly sbírány z celé ČR s využitím sítě spolupracujících osob a metodických postupů (protokoly, elektronická databáze, způsob pitvy, analýzy, apod.) zavedených v rámci projektu VaV-SP/2d4/16/08. V průběhu roku 2011 bylo sesbíráno celkem 54 záznamů o uhynulých vydrách na území ČR, z toho 37 záznamů se vztahuje přímo k letošnímu roku (v ostatních případech se jednalo o informace/kadávery týkající se let 2007-2010). Celkový počet záznamů v databázi uhynulých jedinců vydry říční se tak navýšil na 414. Nejčastější příčinou smrti byla u analyzovaných jedinců srážka s automobilem, zaznamenána byla také úmrtí následkem stárí, pokousání či uhynulá opuštěná mláďata. Alarmující je zjištění dvou případů zastřelení – z CHKO Litovelské Pomoraví a z jižních Čech. V obou případech bylo podáno trestní oznámení na neznámého pachatele. V rámci pitevního protokolu byly nově u všech nalezených uhynulých jedinců zkoumány žlučníky na přítomnost parazitů *Pseudamphistomum truncatum* a *Metorchis albidus*. Oba tyto druhy byly nalezeny u dvou jedinců (okres Děčín a okres Tábor). Jde pravděpodobně o první záznamy těchto druhů na území České republiky. Vzorky parazitů byly dále poskytnuty v rámci mezinárodní spolupráce na pracoviště University v Cardiffu ve Velké Británii, kde se zabývají genetickou variabilitou těchto druhů v rámci Evropy. Podrobné výsledky realizace tohoto opatření byly zpracovány do zprávy „Sběr a analýza uhynulých jedinců vydry říční v ČR v roce 2011“, která je součástí tohoto vyhodnocení. Finanční náklady na toto opatření byly hrazeny z POPFK.

V rámci tohoto opatření byla v roce 2011 též vyvíjena snaha motivovat spolupracující subjekty k pokračující spolupráci a snaha informovat tyto subjekty i širší a vědeckou veřejnost o výsledcích prováděných analýz a smyslu této činnosti. Za tímto účelem byl v časopise Ochrana přírody (4/2011) publikován článek „Databáze údajů o uhynulých jedincích vydry říční v ČR“, který je přiložen k tomuto vyhodnocení. V rámci zmíněných návštěv některých záchranných stanic (viz opatření 3.2.1 a 3.2.2) byla podpořena spolupráce s nimi i v tomto směru, dosavadní výsledky sběru a analýz uhynulých vyder pak byly prezentovány i koncem roku na valné hromadě Národní sítě záchranných stanic. Článek zaměřený více na vědeckou veřejnost byl zaslán do časopisu Lynx (Poledník, Poledníková, Větrovcová, Hlaváč, Beran: „Causes of deaths of Eurasian otter (*Lutra lutra*) in the Czech Republic (Carnivora: Mustelidae)“).

Celkový systém a metody monitoringu vydry říční v ČR byl prezentován formou posteru („Monitoring of the Eurasian otter in the Czech Republic“) na konferenci IUCN XIth International Otter Colloquium v italské Pavii (září 2011), stejně jako koncept a dosavadní

realizace Programu péče („Management Plan for the Eurasian otter in the Czech Republic for 2009-2018“). Pdf verze posterů jsou přílohou tohoto hodnocení.

3.4 Výzkum

3.4.2 Genetická variabilita a struktura populace

Genetická variabilita a struktura populace vydry říční v ČR byly stanoveny v rámci projektu VaV ukončeného v roce 2010. V roce 2011 bude díky spolupráci s ÚBO, v.v.i. probíhat doplňování celkového vzorku pro tyto účely analýzami vzorků ze zvířat ze záchranných stanic (viz opatření 3.2.2), případně i z nově nalezených uhynulých jedinců (viz opatření 3.3.4). Tato data by měla pomoci při sledování postupného propojování dříve oddělených subpopulací vyder v ČR, mohou též přispět k přesnějšímu stanovení některých demografických parametrů (např. dispersal, zapojení samců a samic do reprodukce) a tím ke zpřesnění dosud vytvořených populačních modelů. Toto opatření nebude vyžadovat zvláštní finanční zajištění, míra jeho plnění však bude záviset na počtu získaných vzorků a možnostech spolupracující organizace (ÚBO, v.v.i.).

V roce 2011 bylo získáno 12 vzorků pro genetické analýzy z vyder držených v záchranných stanicích a 34 vzorků ze sběru uhynulých jedinců. Vzorky byly odeslány na ÚBO AV ČR, v.v.i., ale zatím nebyly zanalyzovány.

V rámci zahraniční spolupráce byly pro srovnávací studii genetické variability vyder v Bavorsku poskytnuty vzorky tkání 40 jedinců z České republiky. Tkáně jsou v současnosti analyzovány na pracovišti Molekulární Zoologie Technické University v Mnichově. Výsledky poslouží pro srovnání genetické struktury českých a bavorských vyder, jež patří do jediné středoevropské populace.

Na konferenci IUCN XIth International Otter Colloquium v italské Pavii (září 2011) byly předneseny dva příspěvky týkající se genetiky české populace vydry říční: přednáška „Genetic consequences of population decline in Eurasian otter (*Lutra lutra*) populations in the Czech and Slovak Republics“ (Gettová a Hájková) a poster „The use of genetic methods to study Eurasian otters“ (Hájková, Gettová, Sládkovičová a Zemanová).

3.4.3 Struktura a dynamika populace a modelování

V roce 2011 bude probíhat další zpracování dat získaných během projektu VaV, který byl ukončen v prosinci 2010 a předpokládá se tedy, že dojde k upřesnění již vytvořených populačních modelů, případně k vytvoření modelů dalších. Opatření nebude vyžadovat zvláštní finanční zajištění.

Modely životaschopnosti populace zpracované v rámci projektu VaV ukončeného v prosinci roku 2010 byly v září 2011 prezentovány formou přednášky na konferenci IUCN XIth International Otter Colloquium v italské Pavii (Poledník a Poledníková: „Population viability model for Eurasian otter *Lutra lutra* in the Czech Republic“).

Na přelomu listopadu a prosince 2011 se v Kodani konal 4-denní kurz modelování populací v programu VORTEX, kterého se zúčastnila i koordinátorka PP pro vydru a zástupkyně hlavní spolupracující organizace ALKA Wildlife, o.p.s. Kromě osvojení si práce s programem nabídl kurz i možnost prodiskutovat dosavadní model vývoje vydří populace v ČR s odborníky na tento program a získat tak podněty k jeho další aktualizaci. Ta je plánována v roce 2012 a bude obsahovat zejména modelování více propojených subpopulací namísto jedné populace pro celou ČR a vliv narůstajícího autoprovozu. Do modelu budou též přidána nově získaná data v roce 2011.

3.4.4 Sekundární škody na rybách způsobené rušením vydrou

Výzkum této problematiky bude v roce 2011 provádět ČNF pro vydru ve spolupráci s Rybářstvím Třeboň a.s. a ENKI o.p.s. Třeboň. Výzkum bude financován v rámci již probíhajícího projektu VaV „Rybniční hospodaření respektující strategii udržitelného rozvoje a podporu biodiverzity“, který bude pokračovat i v roce 2011.

Zmíněný projekt VaV byl koncem roku 2011 ukončen. V jeho průběhu byl od podzimu 2007 do podzimu 2011 sledován vliv stresu způsobeného přítomností vyder na ryby ve vybraných rybnících. Vliv byl hodnocen na základě změny kondice individuálně značených ryb a návštěvnosti sledovaných rybníků vydrou. Změna kondice ryb byla hodnocena tzv. Fultonovým indexem, počítaným z délky a váhy ryb vždy na podzim před nasazením a poté na jaře při výlovu. Návštěvnost vydrou pro každý sledovaný rybník byla zjištěna na základě pravidelných kontrol pobytových znaků a jejich rozlišení na čerstvé a staré. Zároveň byl při terénních kontrolách sbírán trus vyder pro další potravní analýzy. V letním období byly vždy všechny ryby nasazeny do jednoho rybníka. Měly tedy stejné podmínky prostředí a jejich růst a kondice během letního období byla ovlivněna především podmínkami v předešlém zimním období. Největší rozdíly v návštěvnosti rybníků vydrou a největší ztráty ryb byly zaznamenány v sezóně 2007/2008. Bylo tedy možné porovnat kondici ryb s vyšší mírou rušení vydrou s kondicí ostatních ryb. Ryby z rybníka s vyšší návštěvností vydrou (tzn. s vyšší mírou rušení vydrou) měly nižší kondici na jaře po výlovu a nižší hmotnost po vegetačním období. To znamená, že vydra rušením ryb způsobuje stres, který se odráží také v kondici a míře růstu stresovaných ryb a může tak mít negativní ekonomické důsledky. Po druhé vegetační sezóně již nebyl prokázán rozdíl mezi přírůstkem původně stresovaných a nestresovaných ryb, ale ztrátu z prvního vegetačního období (následujícím po vystavení stresu v zimním období) se rybám už nepodařilo dohnat. Výsledky ukazují, že stres se na kondici a míře růstu ryb projeví až při vysoké intenzitě návštěvnosti (50 % a více). Taková návštěvnost byla při jiných studiích zaznamenána v méně než 7,7 % případů. Při nižší návštěvnosti jsou ryby pravděpodobně schopny stres účinně kompenzovat a neprojeví se v následné kondici a míře růstu. Během trvání projektu nebyly zjištěny či prokázány žádné sekundární škody vzniklé zvednutím obsádky v důsledku predačního tlaku, způsobeného vydrou. Předběžné výsledky tohoto výzkumu byly zpracovány do závěrečné zprávy z projektu VaV a jsou přílohou tohoto vyhodnocení, zároveň byly v září prezentovány formou posteru na konferenci IUCN XIth International Otter Colloquium v italské Pavii (Poledník, Poledníková a Kadlečiková: „Damages caused by the Eurasian otter in fishponds and impact of otter disturbance on condition and growth rate of common carps in fishponds“). Další výstupy a publikace z tohoto výzkumu by měly být zveřejněny v následujícím roce.

3.5 Výchova a osvěta (opatření 3.5.1 – 3.5.5)

Výchovu a osvětu týkající se vydry říční a její ochrany bude v roce 2011 zajišťovat zejména ČNF pro vydru (přednášky, výukové programy, konzultace s rybáři při místních šetřeních, internetové stránky a online poradenství, tištěné materiály) a stanice Pavlov, o.p.s. (prohlídky pro veřejnost, osvětové materiály, výukové programy), v menší míře pak i AOPK ČR (tištěné materiály, internetové stránky) a společnost ALKA Wildlife, o.p.s. (internetové stránky, vědecké a populární články). Vzhledem k tomu, že některé osvětové aktivity - přestože se vydry říční také dotýkají – jsou spíše obecnějšího charakteru, je téměř nemožné přesně určit finanční částku věnovanou „jen“ problematice vyder. V následující tabulce uvádíme alespoň přehled hlavních výchovně-osvětových projektů plánovaných na rok 2011.

Výchova a osvěta i její financování probíhalo v roce 2011 dle RP. Konkrétní informace o realizaci jsou uvedeny v posledním sloupci následující tabulky.

Typ osvěty/název	Cílová skupina (dle opatření PP)	Zodpovědná organizace	Zdroj financí	Poznámky k realizaci
<i>Metodika a doporučený postup pro OOP (viz opatření 3.1.1)</i>	3.5.2 3.5.3	AOPK ČR	POPFK	43 stran, 500 ks, distribuce v roce 2012
<i>Poradenství (v médiích, internet, terénní poradenství apod.)</i>	3.5.1 3.5.4 3.5.5	ČNF pro vydru	SFŽP, MŽP ČR, Jihočeský kraj	dotazy v programu EP-VIS, zodpovězeno 30 dotazů týkajících se problematiky náhrad škod a ochrany vydry říční
<i>Brožura Rybožraví predátoři - dotisk</i>	3.5.1 3.5.4 3.5.5	ČNF pro vydru, AOPK ČR	SFŽP, MŽP, Jihočeský kraj	32 stran, 600 ks
<i>Výukové programy</i>	3.5.4	ČNF pro vydru, Stanice Pavlov, o.p.s.	SFŽP, MŽP, Jihočeský kraj, účastnické poplatky	ČNF: S Nadějí po Rodu (TVP): 26 programů, celkem 454 účastníků, Vydra a její kořist: 2 programy, celkem 30 účastníků. Pavlov: Vydří den (23.4.2011), cca 45 účastníků, Poznej a chraň: 1 program – 15 x, celkem cca 500 účastníků
<i>Výstavy</i>	3.5.1 3.5.3 3.5.4	ČNF pro vydru	Pavučina, poplatky za dopravu od vystavovatelů	Vydra říční...tajemná dáma vod: Krajský úřad Jihočeského kraje, 300 účastníků, Čus Vydrus!: Krajský úřad Jihočeského kraje, Muzeum Cheb, Ochrana fauny Votice, ZŠ SNW Kunžak, celkem 3750 účastníků
<i>Přednášky</i>	3.5.1 3.5.3 3.5.4	ČNF pro vydru	SFŽP, MŽP ČR, Jihočeský kraj, Pavučina, účastnické poplatky	Přednáška o biologii a ochraně vydry říční pro veřejnost: 11 přednášek, 109 účastníků. Přednáška o biologii a ochraně vydry říční + praktika pro školy, šelmy v ČR: 5 přednášek, 225

				účastníků. Přednášky Rybožraví predátoři (4 typy přednášek) pro SŠRV Třeboň: 4 přednášky pro 25 účastníků (rybářská veřejnost). Přednáška Rybožraví predátoři pro VŠ studenty: 1 přednáška, 12 účastníků. 4 exkurze, 92 účastníků.
<i>Seminář „Školení průvodců VYDRA“</i>	3.5.1 3.5.3	<i>Jihočeská společnost pro ochranu přírody a myslivost o. p. s.</i>	<i>Zatím není přesně stanoveno</i>	
<i>Internetové stránky</i>	3.5.1 3.5.3 3.5.4 3.5.5	<i>ČNF pro vydru, ALKAWildlife, AOPK ČR, Stanice Pavlov, o.p.s.</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	Všechny stránky průběžně aktualizovány, spuštěn také Facebook záchranných programů, Stanice Pavlov, o.p.s. a ČNF pro vydru
<i>Tiskové zprávy a média</i>	3.5.5	<i>ČNF pro vydru</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	Ohlasy v regionálních médiích, České televizi a rozhlasu, příspěvek do filmu polské televize
<i>Populární články</i>	3.5.4	<i>ČNF pro vydru</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	Časopis Příroda (Nejlepší rybář českých vod)
<i>Mezioborová setkání</i>	3.5.1.	<i>ČNF pro vydru</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	2 x (Třeboň a Bošilec), celkem cca 25 účastníků
<i>Konzultace s rybáři při místních šetřeních</i>	3.5.1.	<i>ČNF pro vydru, Stanice Pavlov, o.p.s., ALKA Wildlife, o.p.s.</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	Zpracováno celkem cca 200 posudků.
<i>Prohlídky stanice pro veřejnost</i>	3.5.4	<i>ČNF pro vydru, Stanice Pavlov, o.p.s.</i>	<i>V rámci běžného provozu organizace</i>	ČNF: cca 1600 návštěvníků Pavlov: cca 3000 návštěvníků

3.6 Ostatní opatření

3.6.1 Vypracování nové metodiky vyčíslování škod způsobených vydrou

Počátkem roku 2010 zpracovala AOPK ČR návrh novely vyhlášky k zákonu č. 115/2000 Sb., který obsahoval mj. i nově upravenou metodiku vyčíslování škod způsobených vydrou říční. Tato nově upravená metodika byla poté po většinu roku 2010 jednotně používána všemi zpracovateli posudků. Na základě připomínek ze strany MŽP bude tato metodika během roku 2011 dále upravena, nadále se počítá s jejím zařazením do připravované novely prováděcí vyhlášky k zákonu č. 115/2000 Sb. Finanční nároky na toto opatření budou v případě potřeby hrazeny AOPK ČR, Sekcí dokumentace přírody a krajiny.

Toto opatření bylo splněno dle plánu. Během roku 2011 byla metodika vyčíslování škod způsobených vydrou říční upravena dle připomínek ze strany MŽP a vrácena k zpracování do novely prováděcí vyhlášky. Spolupracujícím odborníkům byly z rozpočtu SDPK uhrazeny poskytnuté konzultace a cestovní náklady spojené s účastí na proběhlých schůzkách.

Celkové zhodnocení PP

V roce 2011 bylo v rámci realizace Programu péče provedeno již čtvrté celostátní mapování vydry říční v ČR. Vzhledem k pravidelnosti a standardní metodice je vzniklá řada dat velmi cenným zdrojem informací o vývoji populace vydry v ČR. Výsledky obecně potvrdily trend postupného šíření populace z posledních desetiletí, na druhou stranu ale poukázaly i na ústup populace v některých oblastech dlouhodobého výskytu. Nejvýraznější změnou v rozšíření vydry říční v rámci ČR v porovnání s posledním celostátním mapováním v roce 2006 je poměrně rychlé rozšíření populace v oblasti severních Čech (povodí řek Ohře, Bíliny a Střely), kam se vydry pravděpodobně šíří jak z jižnějších částí ČR, tak zejména z německého Saska ze severu. K rozšíření došlo také ve středním Pomoraví, v povodí řeky Odry a na jižní Moravě, kde se však postup vyder ze západu z Vysočiny oproti předchozímu období (2000-2006) značně zpomalil. Na Česko-Moravské vysočině a v jižních Čechách v povodí Lužnice a Malše nedošlo k výrazným změnám, celá oblast je poměrně dobře obsazená vydrou. Zaznamenán však byl pokles rozšíření v horním povodí řeky Vltavy, v povodí Blanice a Otavy, a to zejména v NP Šumava. Vzhledem k tomu, že se jedná o tradiční oblast výskytu vyder a zároveň o EVL vyhlášené pro vydru říční, je tento trend alarmující. Dvě provedené kontroly (metodou obsazenosti) v rámci monitoringu EVL v letech 2007 a 2009 nepoukázaly na výraznější rozdíl v rozšíření, proto doporučujeme navýšit počet sledovaných bodů v rámci monitoringu tohoto EVL a celou oblast v nadcházejících letech detailněji sledovat.

Další důležitou monitorovací aktivitou, která v roce 2011 poměrně intenzivně pokračovala, byly sběr a analýzy nalezených uhynulých jedinců. Výsledky této činnosti jednak přinášejí další údaje o demografických parametrech české populace vyder, potřebné pro co nejpřesnější modely její životaschopnosti a budoucího vývoje, jednak nadále potvrzují významnost negativního vlivu dopravy a nelegálního zabíjení na naší populaci vyder.

Na řešení těchto dvou ohrožujících faktorů byla zaměřena i celá řada dalších opatření PP v roce 2011. Byla dokončena metodická příručka „Vydra a doprava“, jejíž následná distribuce by měla řešit problém nevhodných dopravních staveb plošněji a která podává doporučené postupy příslušným orgánům ochrany přírody. Byl také sledován vývoj situace ohledně nově plánované silnice R52 přes Novomlýnské nádrže, neboť se zde jedná pro vydry o jedno z nejrizikovějších míst na silnicích u nás a v minulém roce bylo podáno stanovisko k zásahu do přirozeného vývoje vydry říční realizací tohoto záměru. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud v dubnu 2011 zrušil vymezení ploch a trasy této plánované rychlostní silnice v územním plánu jedné z dotčených obcí, je realizace záměru momentálně na mrtvém

bodě a z hlediska ohrožení vyder dopravou bude zřejmě potřeba vrátit se k řešení stávající situace.

Problematika nelegálního zabíjení vyder byla v roce 2011 řešena pomocí osvěty a poradenství, výzkumu sekundárních škod způsobovaných vydrou a pomocí zpracování posudků v rámci žádostí o náhrady škod dle zákona č. 115/2000 Sb. Osvěta dětí a širší veřejnosti probíhá formou výukových programů, přednášek, exkurzí, výstav, publikací, apod. a má většinou velmi pozitivní odezvu. V případě cílové skupiny rybářů, kterou považujeme z hlediska osvětového působení za nejdůležitější, se zatím osvědčuje spíše poradenství - jak přes internet či telefon, tak osobními konzultacemi. Vhodnou příležitostí pro navázání kontaktu s rybáři je i zpracování odborných posudků k žádostem o náhradu škody dle zákona č. 115/2000 Sb. Povědomí o možnosti využití tohoto zákona se rozšířilo i mimo Jihočeský kraj a Vysočinu, kde již systém náhrad škod způsobených vydrou několik let funguje. To lze samozřejmě považovat za pozitivní jev, nicméně pro jednotnost celého systému a pro snadnější zapojení nových zpracovatelů posudků v dalších krajích by bylo potřeba co nejdříve vydat novelu prováděcí vyhlášky k zákonu č. 115/2000 Sb., včetně nově upravené metodiky pro výpočet škod způsobených vydrou říční. Předpokládáme, že k řešení konfliktu mezi vydrou a rybářskými subjekty přispějí i výsledky výzkumu sekundárních škod, zpracované během příštího roku do nových publikací.

Za velmi důležitý výstup a zároveň nástroj k obhajobě celého konceptu PP považujeme již zmíněný model vývoje populace vydry říční v ČR, který potvrzuje poměrně vysoké riziko extinkce v případě zvýšení vlivu některého z ohrožujících faktorů. Model proto bude dále aktualizován a jeho výsledky a předpovědi ve větší míře zpřístupněny širší vědecké i rybářské veřejnosti.